AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ İNFORMASİYA VƏ VƏTƏNDAŞLARA XİDMƏT ŞÖBƏSİ

ƏSLİ İLƏ DÜZDÜR

Azərbaycan Respublikasının
Təhsil Nazirliyinin
F-410 nömrəli 17.08 2021-ci il
tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

ORTA İXTİSAS TƏHSİLİNİN
İXTİSAS ÜZRƏ

TƏHSİL PROQRAMI

İxtisasın (proqramın) şifri və adı: 040406 - Mühasibat uçotu

BAKI – 2021

1. Ümumi müddəalar

1.1. Orta ixtisas təhsilinin "**040406 - Mühasibat uçotu**" ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra ixtisas üzrə Təhsil Proqramı) "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də "Azərbaycan Respublikasının ömürboyu təhsil üzrə Milli Kvalifikasiyalar Çərçivəsi" (AzMKÇ) sənədinə və "Orta ixtisas təhsili üzrə ixtisasların Təsnifatı"na uyğun hazırlanmışdır.

1.2. Təhsil Proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:
- İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə tədris və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübə keçmə, işə düzəlmə və təhsilini artırma imkanlarını müəyyənləşdirmək;
- Tələbələri və işəgötürənləri məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri barədə məlumatlandırmaq;
- Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosesə cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.

1.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə subbakalavr hazırlığını həyata keçirən bütün orta ixtisas təhsili müəssisələri üçün məcburidir.

1.4. Tələbənin (xüsusi təyinatlı orta ixtisas təhsili müəssisələrinin tələbələri istisna olmaqla) 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır (ümumi təhsil fənləri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

2. Məzunun kompetensiyaları

2.1. Təhsil Proqramının sonunda məzun AzMKÇ-nin 5-ci səviyyəsində nəzərdə tutulmuş deskriptorlarla yanaşı, aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnməlidir:
- İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı ünsiyyətə;
- Ən azı bir xarici dildə şifahi və yazılı ünsiyyətə;
- Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə;
- İş yerində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından səmərəli istifadə bacarığına;
- Komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşma bacarığına;
- Yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək və uğur qazanmaq bacarığına;
- Məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən etmək və seçə bilmək bacarığına;
- Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarığına;
- Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq bacarığına;
- Fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də etik yanaşmaya, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına;
- Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına.

2.2. Təhsil proqramının sonunda məzun aşağıdakı peşə kompetensiyalarına yiyələnməlidir:
- İqtisadi anlayışların mahiyyətini, müəssisə və fərd səviyyəsindəki davranışları, əsas sosial-iqtisadi göstəriciləri, problemləri və prosesləri bilmək;
- Fərqli rəqabət sistemlərindəki bazarların xüsusiyyətlərini, müxtəlif bazar tiplərində firmaların fəaliyyət mexanizmini, qarşılıqlı əlaqələrin fərqli senarilərini bilmək;
- Riyazi üsullar, kəmiyyət və hesablama metodları üzrə bacarıqlara malik olmaq və bu üsul və metodlardan istifadə etməklə optimal qərarlar verə bilmək;
- İşində ümumi porifilli və ixtisaslaşdırılmış proqaram təminatından (Excel, Word, Power Point, Photoshop və ya analitik proqramlardan hər hansı biri ilə (SPSS, Stata, Python kimi proqramlarla) işləmək;
- İdarəetmə və təşkilatla bağlı baza biliklərə yiyələnmək, ixtisas üzrə məlumatları analitik və sistematik şəkildə təhlil edə bilmək
- Mühasibatın elmi-nəzəri və konseptual əsaslarına dair baza biliklərə sahib olmaq;
- Maliyyənin elmi-nəzəri və konseptual əsaslarına dair baza biliklərə sahib olmaq;
- İdarəetmədəki və təşkilatdakı mövcud problemləri qavrama və həlli yollarını təklif etmək ilə bağlı biliklərə sahib olmaq;
- Karyera barədə ilkin anlayışları, karyera inkişaf fəaliyyətlərini, iş müsahibəsinə hazırlıq prosedurlarını və müsahibə texnikalarını bilmək, karyera yol xəritəsinin tərtib olunmasını və texnikaları, iradə, motivasiya və pozitiv

düşüncə, işgüzar etika, iş axtarma strategiyaları, eləcə də iş üçün müraciət qaydalarını, peşəkar CV, rezume, istək və tövsiyə məktublarının hazırlanmasını bacarmaq;

- Vaxtın effektiv idarə edilməsini, stres menecmentini, kreativ, tənqidi və analitik düşüncə formalarını bilmək, problem həll etmə və qərarvermə texnikalarına, natiqlik bacarıqlarına sahib olmaq, eləcə də komanda işinin qurulmasını bilmək və liderlik prinsiplərinə yiyələnmək;
- Mühasibat uçotunun və maliyyə təhlilinin aparılması üçün istifadə olunan baza riyazi biliklərə malik olmaq;
- Audit üzrə biliklərə malik olmaq və effektiv audit və təminat tapşırıqlarını yerinə yetirməyi bacarmaq;
- İdarəetmə uçotu üzrə biliklərə malik olmaq və strateji planlaşdırma kontekstində daha geniş biznes və texnoloji mühitdə inkişaf və performansın idareedilməsi bacarığına sahib olmaq;
- Maraqlı tərəflər üçün maliyyə hesabatlarını hazırlamaq; müəssisələrin fəaliyyətini və mövqeyini təhlil etmək, qiymətləndirmək və məlumatlandırmaq yolu ilə effektiv qərar verməyə dəstək vermək; müvafiq mühasibat uçotu standartları, tənzimlənmə, konseptual hesabatlıq çərçivəsində qiymətləndirmə apara bilmək və tövsiyyələr vermək bacarıqlarına malik olmaq;
- Kollektivdə birgə işləmə və idarəetmə üzrə bilik və bacarıqlara malik olmaq;
- Tədqiqat və analitik düşünmə qabiliyyətinə malik olmaq, qəbul ediləcək qərarlar və həyata keçiriləcək layihələrin proseslərini və nəticələrini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq, strateji yanaşma hazırlanmasını bacarmaq;
- Peşəkar və şəxsi etik davranışın əsas prinsiplərinə uyğun hərəkət etmək üçün biznes və ictimai mənafe dəyərini təşviq edən müvafiq etik davranışa malik olmaq;
- Maliyyə qərarları verən zaman rasinoal qərar vermə bacarığına malik olmaq, investoraların psixoloji davranışlarını qiymətləndirə bilmək qaydalarını, qanunları və tənzimləmə mexanizmlərini bilmək və onların həyata keçirilməsini təmin etməyi bacarmaq;
- Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarını ətraflı təhlil və müqayisə etməklə maliyyə hesabatları üzrə biliklərə malik olmaq və peşəfaaliyyətini yerinə yetirərkən istifadə etməyi bacarmaq;
- Mühasibat üzrə biliklərə malik olmaq və maliyyə hesabatlarını təhlil etməyi bacarmaq;

3. Təhsil Proqramının strukturu

3.1. **"040406 – Mühasibat uçotu"** ixtisası üzrə Təhsil Proqramı 120 AKTS (2 il) kreditindən ibarətdir. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Fənlərin sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
	Ümumi fənlər	**30**
1	**Azərbaycan tarixi** *Bu fənn Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını sistemli şəkildə, xronoloji ardıcıllıqla öyrənir, Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolunu təhlil və tədqiq edilir. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil edilir.*	5
2	**Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya** *Bu fənn çərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılanmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.*	4
3	**Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya** *Bu fənn çərçivəsində tələbələrə xarici dillərdən birində ixtisası üzrə təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılanmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.*	15
Seçmə fənlər *(Seçmə fənlər orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilir. İxtisasın spesifikasından asılı olaraq seçmə fənlər dəyişdirilə bilər.)*		
4	Fəlsəfə Sosiologiya Hüququn əsasları Məntiq Etika və estetika Multikulturalizmə giriş	3
5	İnformasiya texnologiyaları (ixtisas üzrə) İnformasiyanın idarə edilməsi	3

	Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş	
İxtisas fənləri		**30**
6	**İqtisadiyyata giriş** *Bu fənndə mühüm istisadi anlayışlar izah edilir, bazar iqtisadiyyatının ümumi xarakteristikası verilir və məhdud iqtisadi ehtiyatların səmərəli istifadə olunmasında bazar mexanizminin rolu müəyyənləşdirilir. İqtisadi subyeklərin qərar qəbul etməsini şərtləndirən prinsiplər açıqlanır.*	6
7	**Xətti cəbr və riyazi analiz** *"Xətti cəbr və riyazi analiz" fənni "Xətti cəbr" və "Riyazi analiz" bölmələrindən ibarətdir. "Xətti cəbr" xətti tənliklər, xətti fəza, xətti çevirmə kimi xətti təbiətə malik obyektləri, "Riyazi analiz" isə diferensial, inteqral hesabının köməkliyi ilə funksiya və dəyişən kəmiyyətləri öyrənir.*	8
8	**İKT - baza komputer bilikləri** *Bu fənn iqtisadi yönümdə təhsil alan gələcək mütəxəssislərə müasir informasiya proseslərinin həyata keçirilməsində istifadə olunan üsul və vasitələr haqqında geniş məlumat verir, iqtisadi proseslərin ayrılmaz tərkib hissəsi olan yeni informasiya və İnternet texnologiyaları üzrə müasir bilikləri aşılayır.*	8
9	**Menecment** *Bu fənn menecmentin əsas funksiyalarını, menecerlərin rollarını, təşkilati quruluşları və onların hər birinin üstün və mənfi cəhətlərini, liderlik növlərini öyrənir, təşkilatlardakı qrup və komanda dinamikasını, təşkilat mədəniyyətini, müxtəlifliyin faydalarını tədqiq edir.*	5
10	**Azərbaycan iqtisadiyyatı** *Bu fənn çərçivəsində Azərbaycan iqtisadiyyatının formalaşması, strukturu və inkişaf xüsusiyyətləri haqqında təməl biliklər tədris edilir, respublikanın yanacaq- enerji kompleksi, metal emalı və maşınqayırma kompleksi, neft-qaz emalı və kimya, tikinti materialları və ağac emalı, yüngül və yeyinti sənayesi, rabitə - nəqliyyat və s. məsələləri tələbələrə çatdırılır.*	3
Orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər[1] *Burada olan fənlər hər bir orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada müəyyən edilir və həmin ixtisasın tədris planında əksini tapır.*		**30**
Təcrübə		**30**
1	Karyera planlaması	5
2	Yumşaq bacarıqlar (Soft skills)	9
3	Sərt bacarıqlar (Hard skills)	10
4	İstehsalat təcrübəsi / layihə	6
CƏMİ		**120**

3.2. Orta ixtisas təhsili müəssisəsinə hər hansı ixtisas üzrə ümumi təhsil bazasından tələbə qəbulu olduğu halda, ixtisasın təhsil proqramında aşağıdakı ümumtəhsil fənlər bölümü nəzərdə tutulmalıdır.

Tədris Azərbaycan dilində aparılan qruplar üçün		
Fənn bölümünün kodu	**Fənlərin adı**	**Saat miqdarı (həftəlik)**
ÜF-B01	Azərbaycan dili	3
ÜF-B02	Ədəbiyyat	2
ÜF-B03	Xarici dil	4
ÜF-B04	İkinci xarici dil	2
ÜF-B05	Azərbaycan tarixi	2

[1] Bu fənlər professor-müəllim heyətinin təcrübəsi, tədqiqat infrastrukturu, yerli və beynəlxalq iş imkanları nəzərə alınaraq orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən təklif edilir. Orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər tələbələr üçün seçmə xarakteri daşımalı, eləcə də tələbələrin xarici mübadilə proqramlarında iştirakına şərait yaratmalıdır.

ÜF-B06	Ümumi tarix	1
ÜF-B07	Riyaziyyat	5
ÜF-B08	İnformatika	2
ÜF-B09	Fizika	2
ÜF-B10	Kimya	2
ÜF-B11	Biologiya	2
ÜF-B12	Coğrafiya	2
ÜF-B13	Çağırışaqədərki hazırlıq	2
ÜF-B14	Fiziki tərbiyə	2
Cəmi:		33
ÜB-B15	Dərsdənkənar məşğələlər	2
Yekun:		35

Tədris rus dilində aparılan qruplar üçün		
Fənn bölümünün kodu	**Fənlərin adı**	**Saat miqdarı (həftəlik)**
ÜF-B01	Rus dili	3
ÜF-B02	Ədəbiyyat	2
ÜF-B03	Azərbaycan dili – dövlət dili kimi	2
ÜF-B04	Xarici dil	4
ÜF-B05	Azərbaycan tarixi	2
ÜF-B06	Ümumi tarix	1
ÜF-B07	Riyaziyyat	5
ÜF-B08	İnformatika	2
ÜF-B09	Fizika	2
ÜF-B10	Kimya	2
ÜF-B11	Biologiya	2
ÜF-B12	Coğrafiya	2
ÜF-B13	Çağırışaqədərki hazırlıq	2
ÜF-B14	Fiziki tərbiyə	2
Cəmi:		33
ÜB-B15	Dərsdənkənar məşğələlər	2
Yekun:		35

Qeydlər:

- Ümumtəhsil fənləri tədris olunduğu halda, həmin fənlərə kreditlər ayrılmır.
- Hər iki bölmə üzrə fənlərin tədrisinə ayrılan həftəlik saatların miqdarı ixtisasdan asılı olaraq (saatların cəmi dəyişmədən) dəyişdirilə bilər.
- Dərsdənkənar məşğələ saatlarının miqdarı həftəlik saatların maksimal miqdarının 20 faizindən çox ola bilməz.
- Zəruri hallarda dərsdənkənar məşğələ saatlarından fənnin (fənlərin) tədrisinə ayrıla bilər.

3.3. Orta ixtisas təhsili müəssisəsinə hər hansı ixtisas üzrə ümumi təhsil bazasından tələbə qəbulu olduğu halda, birinci tədris ilində təhsil aşağıdakı istiqamətlər üzrə təşkil olunur:

- mövcud qanunvericiliyə uyğun olaraq, meyil və maraqları, potensial imkanları nəzərə alınmaqla tələbələr üçün müxtəlif təmayül istiqamətləri üzrə;
- təmayülləşmə tətbiq olunmayan istiqamət üzrə.

3.4. Təmayülləşmə tətbiq olunan istiqamətlər üzrə fənlər və onlara ayrılan saatların miqdarı tam orta təhsil səviyyəsi üzrə Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilən müvafiq tədris planlarına (X və ya XI siniflərdən birinin fənn və saatlarına) uyğun olaraq müəyyən edilir.

4. Tədris və öyrənmə

4.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramının ikinci bəndində nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.

4.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, kollecin veb səhifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.

4.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi kollecin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

4.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesində fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:

- təqdimatlar;
- müzakirələr,
- debatlar;
- müstəqil iş/araşdırma
- layihələr;
- sahə işləri;
- rollu oyunlar;
- hesabatlar;
- ekspert metodu;
- simulyasiyala və s.

Bu metodlar aşağıdakı formalarda həyata keçirilə bilər:

- mühazirə (o cümlədən audio və video) və seminarlar (o cümlədən distant);
- praktik məşğələlər;
- laborator məşğələlər və s.

Qeyd: sadalanan metodlar və formalar ixtisasın spesifikasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.

4.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yetirilməlidir.

4.6. Təhsil proqramı tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

5. Qiymətləndirmə

5.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülə bilsin. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitorinq etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir[2].

5.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq olmalıdır (məsələn, təhsil müəssisəsinin veb səhifəsində, proqramın broşürlərində və s.).

5.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə üsullarının müntəzəm şəkildə yenilənməsi orta ixtisas təhsili müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

5.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesində fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:

- yazılı tapşırıqlar;
- bilik və bacarıqlara dair testlər, kompyuter əsaslı testlər;
- şifahi təqdimatlar;
- sorğular;
- açıq müzakirələr;
- praktika hesabatları, sahə işləri hesabatları;
- praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
- layihə işlərinə dair hesabatlar;

---

[2] Fənni tədris edən müəllim fənn üzrə təlim nəticələrinin və hər təlim nəticəsi üzrə təlim və öyrənmə metodlarını, eləcə də qiymətləndirmə üsullarını Əlavə 1.3-də qeyd edildiyi kimi müəyyən etməlidir.

- portfolionun qiymətləndirilməsi;
- frontal sorğu;
- qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə və s.

Qeyd: sadalanan üsullar fənnin spesifikasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.

5.5. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.

5.6. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Orta ixtisas təhsili müəssisəsi müvafiq qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.

5.7. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiat problemini anlamaq öyrədilməlidir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.

5.8. Orta ixtisas təhsili müəssisəsinə ümumi təhsil bazasından tələbə qəbulu olduğu halda, qiymətləndirmə orta ixtisas təhsili müəssisəsinin müəyyən etdiyi qaydalara uyğun olaraq həyata keçirilir.

6. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

6.1. Hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması orta ixtisas təhsili müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir. Təhsil proqramının təlim nəticələri isə bu Proqramla müəyyən olunur. Orta ixtisas təhsili müəssisəsi təhsil proqramının təlim nəticələrinə əlavələr edə bilər.

6.2. Təlim nəticələri müvafiq olaraq bu proqramı hazırlayan işçi qrupu və hər bir orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən Əlavə 1.1-dəki formaya uyğun olaraq müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 1.2.) fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.

6.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları hər semestr yenilənməlidir.

7. İnfrastruktur və kadr potensialı

7.1. **"040406–Mühasibat uçotu"** ixtisasının təhsil proqramına müvafiq hazırlanmış tədris planında nəzərdə tutulan fənlər üzrə dərslərin aparılması, təcrübələrin keçirilməsi və digər tədris işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq İKT ilə təchiz olunmuş kabinet və laboratoriyalar, kompüter sinifləri və s. ilə təmin olunmuş maddi-texniki bazası olmalıdır. Təhsilalanların təhsil müəssisəsinin lokal şəbəkəsinə, internetə, məlumat bazalarına, elektron kitabxanalarına, axtarış sistemlərinə çıxışı təmin edilməlidir.

7.2. Orta ixtisas təhsili müəssisələrinin professor-müəllim heyəti ən az bakalavr dərəcəsinə malik olur. Digər dövlət, yaxud özəl müəssisələrdən və/və ya digər müvafiq təşkilatlardan gələn peşəkarlar da tədrisə cəlb oluna bilərlər.

8. Təcrübə

8.1. Təcrübə tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından önəmlidir. İxtisasın xüsusiyyətlərindən asılı olaraq təcrübənin təşkili qayadaları orta ixtisas təhsili müəssisəsi tərəfindən müəyyən oluna bilər.

8.2. Təcrübə özəl şirkətdə, dövlət müəssisəsində, kollec, universitet, beynəlxalq təşkilat və şirkətlərdə və s. təşkil oluna bilər.

8.3. Təcrübə prosesindən maksimal fayda əldə etmək məqsədilə proses aşağıdakı kimi 4 mərhələdə təşkil oluna bilər: 1) tələbə karyera planlaşdırılmasını doğru tərtib etməyi öyrənməli, 2) eləcə də yumşaq və 3) sərt bacarıqlara yiyələnməli, 4) müəssisə və təşkilatlarda təşcrübə keçməli və ya layihə yerinə yetirməlidir.

8.4. Tələbənin karyera planlaması və yumşaq bacarıqlar fənlərini mənimsəməsi ona təhsil müddətində özünüinkişaf və fürsətlərin dəyərləndirməsinə imkan yaradacaq. Belə ki, "Karyera planlaması" fənni üzrə kursu mənimsəməklə tələbələr karyera barədə ilkin anlayışları, təhsil müddətində dəyərləndirilməli olan karyera inkişaf fəaliyyətlərini biləcək; karyera yol xəritəsinin tərtib olunmasını və texnikaları, iradə, motivasiya və pozitiv düşüncə, işgüzar etika, iş axtarma strategiyaları, eləcə də iş üçün doğru müraciət qaydalarını, peşəkar CV, rezume, istək və tövsiyə məktublarının hazırlanmasını bacaracaq; iş müsahibəsinə hazırlıq prosedurlarını və müsahibə texnikalarını anlayacaqdır.

"Yumşaq bacarıqlar" fənni sayəsində isə tələbə vaxtın effektiv idarə edilməsini, stress menecmentini, kreativ, tənqidi və analitik düşüncə formalarını biləcək; problem həll etmə və qərarvermə texnikaları, ictimaiyyət

qarşısında çıxış, səlis nitqin inkişaf yolları, bədən dili və doğru təqdimat qaydalarını, eləcə də komanda işinin qurulmasını bacaracaq; liderlik haqqında prinsipləri anlayacaqdır.
Sərt bacarıqlar" fənni tələbələrə iş dünyasında ən çox istifadə edilən excel alətlərindən, layihələrin idarə edilməsində proqram təminatlarından səlis istifadəni bacaracaq; iş həyatında şifahi və yazılı kommunikasiya qaydalarını biləcək; rəqəmsal savadlılıq istiqamətindəki əsas nüansları anlayacaq, şəxsi brendin qurulması yollarını biləcəkdir.

8.5. Təcrübəni təşkili iki formada təklif olunacaqdır. Belə ki, tələbələr şirkət və qurumlarda təcrübə imkanlarını araşdıracaq və müsbət dəyərləndirilən tələbələr qarşı tərəfin razılıq sənədlərini orta ixtisas təhsili müəssisəsinə təqdim edəcəkdir. Təhsil müddətində mənimsənilmiş karyera planlaması, sərt və yumşaq bacarıqlar sayəsində iş dünyasında uğur qazanma ehtimalları yüksək olacaqdır. Təcrübədən əvvəl orta ixtisas təhsili müəssisəsi və təcrübə təşkil olunacaq şirkət/müəssisə/laboratoriya müqavilə imzalamalıdır. Eyni zamanda, tələbənin fərdi müraciəti əsasında onun ixtisasına uyğun digər şirkət/müəssisə/laboratoriyada, o cümlədən xaricdə təcrübə keçməsinə icazə verilir. Müqavilədə şərtlər, tələbələrin hüquq və öhdəlikləri və digər zəruri təfərrüatlar əks olunur.

8.6. Təcrübənin təşkili barəsində ikinci forma isə tələbələrin layihələrinin icra olunmasıdır. Belə ki, şirkət və qurumlarda ehtiyac duyulan araşdırmalar, təkmilləşmə imkanları, problemlərin həlli yolları tələbə tərəfindən təhlil edilərək layihə şəklində təqdim ediləcəkdir.

8.7. Təcrübənin qiymətləndirilməsi təqdim olunmuş layihənin dəyərləndirilməsindən sonra iş dünyası nümayəndələri tərəfindən həyata keçiriləcəkdir.

9. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

9.1. **"040406 – Mühasibat"** ixtisası üzrə Təhsil Proqramının məzunları mülkiyyət formasından və tabeliyindən asılı olmayaraq peşəsinə və ixtisas dərəcəsinə uyğun gələn istehsal sahələri, təşkilatlar, idarələr, müəssisələr, birliklərdə və s. sferalarda iqtisadçı, mühasib, maliyyə meneceri, əməliyyatçı, konsaltinq xidməti və s. peşələrdə işləyə bilərlər.

9.2. Orta ixtisas təhsili müəssisəsi Təhsil Proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə və məzunların işlə təmin olunma göstəricilərinə dair məlumatları öz veb səhifəsində yerləşdirməlidir.

9.3. Subbakalavr proqramının məzunları təhsillərini bakalavriat səviyyəsində davam etdirə bilərlər. İxtisas uyğunluğu Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilmiş "Müvafiq ixtisaslar üzrə subbakalavr dərəcəsini almış şəxslərin ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat səviyyəsinə (əsas (baza ali) tibb təhsilinə) qəbulu ilə bağlı ixtisas seçimi cədvəli"nə müvafiq aparılır.

9.4. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömürboyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.